THE DAILY HEBREW JOURNAL

H. Winberg, Pres. & Gen. Mgr.
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario
PUBLISHED BY
— CANADIAN JEWISH PUBLISHING CO., LTD. —
251 - 253 Queen Street West Telephone Adelaide 3967
Subscription Rates $5.00 Per Year
Single Copy — 2 Cents

Entered as Second Class Mail Matter at C.P.O. Toronto Ontario
January 22nd. 1913

וואס וויל מען פון אויסלענדער?

נאך פאר דער מלחמה האבען זיך שוין געזעהן סמנים דערפון, אבער פון דער מלחמה אן האט עס אנגענומען שרעקליכע פארמען, און עס ווערט אזוי פארגעזעצט ביז היינטיגען טאג. וואס עס זאל נים פאסירען, איז שולדיג דער „פארריינער". דער אויסלענדער. וואס עס זאל זיך נים טרעפען, מען ווייסט גלייך, אז שולדיג אין דעם איז דער אויסלענדער.

צו באשולדיגען דעם „פארריינער" דארף מען נים קיין פאקטען, קיינע באווייזע, וועלכע זאלען באשטעטיגען זיין שולד. עס איז געגעבן, אז עפעס האט פאסירט, און דאס איז שוין גענוג אנצוקלאגען דעם „פארריינער".

פארהאן פארשיעדענע אין פיעלע מינים קראנקהייטען, מיט וועלכע די מענשהייט איז געשטראפט געווארען, ביי אינו אין לאנד אבער, ווייזט איס. ליידט מען פון נאך א ספעציעלער איינגעווערטער קרענק — די אויסלענדער - קראנקהייט.

אט, האט דער קייבעל פרייטאג געבראכט די ידיעות וועגען די אינ־רוהען צווישען די קאנאדער סאלדאטען אין דעם קימעל קעמפ אין ווייל, און צוזאמען מיט דיעזע ידיעות איז אויך געקומען פאלגענדע באקאנט־מאכונג:

מען שמועסט, אז צוואנציג אדער דרייסיג פון די אנפירער, מעהרסטענס פון אויסלענדישער אפשטאמונג, זענען פון די קאנאדער איינוואריטעטען, צוזאמען מיט דער צווייטער פאליציי, ארעסטירט געווארען.

עס ווערט אפיציעל צוגעגעבען, אז די אורזאכע פון די רייאטען, איז די אונצופריעדענהייט פון די סאלדאטען, ווארום מען האט זיי נים אהיים־געשיקט, ווי מען האט זיי פארשפראכען, און דאך באנוצט מען זיך מיט׳ן שטענדיגען שעיר לעזאזל, אויף איהם ארויפצואווארפען די שולד.

וואס וויל מען פון אויסלענדער? ווארום טשעפעט מען זיך צו זיי פון אלע זייטען? ווארום זוכען ארץ צו פארשפרייטען העצעס געגען אזיין טייל פון דער באפעלקערונג?

לענגער אזא צושטאנד קען נים אנגעהאלטען ווערען. עס איז שעד־ליך נים נור פאר׳ן אויסלאנד, נאר אויך שעדליך פאר׳ן גאנצען לאנד, און וואס שלימער דאס ווערט אפגעשטעלט ווערען, דעסטא געזינטער פאר ביידען.

איינס פון די ביידע וועגען מוז אנגענומען ווערען. האבען טאקע די „פארריינערס" אזוי פיעל חטאים אויף זיך, ווי מען וויל איינשטימען פון פארשידענע קרייזען, דאן זאלען איינמאהל פאר אלע מאהל די כאר־שולדיגטע אויסגעזעצט ווערען אויף דער באשולדיגונגס - באנק, און באשטראפט ווערען געזעצליך, זענען דאס אבער נאר בלבולים, דאן איז צייט, אז מען זאל אפשטעלען די בלבולים אין די העצעס, מיט א שטאר־קער האנט.

עס איז שוין צו ווייט אויסגעקומען, און לענגער אזוי אנגעהן קען עס נים.

עס וועט זיין אן אינטערעסאנטע אפשטימונג

האנאריבל ט. ז. מעקגערי, אן אנגעזעהענע פיגור אין פרעמיער הוירסט׳ס קאבינעט האט, רעדענדיג אויף א פארזאמלונג אין סט. דזשארדזש׳ס האל, ערקלעהרט, אז ארום סעפטעמבער. וועט די כא־פעלקערונג פון אנטאריא האבען א מעגליכקייט צו שטימען, צו מען וויל „פראהיבישאן" אין פראווינץ, אדער נים.

נים איינמאהל האבען מיר שוין ערקלעהרט אונזער שטעלונג צו דער פראגע פון „פראהיבישאן", וועלכע איז לויט אונזער אנזיכט נאר א קאלטע רפואה צו סאציאלע איבלען, אין אז עס פיהרט נאר צו דעם, אז פארברע־בענס זאלען פארמעהרט ווערען. מיר האבען אויך, ווען עס האט זיך גע־האנדעלט וועגען דעם ערקלעהרט, אז פון א אידישען שטאנדפונקט, קי־מערט נים די אידען פון אנטאריא דיעזע „אישו", ווייל אין אידישען לע־בען איז נים א די שכרות - פראגע. דאך דארף מען נים לייקענען דאס, אז ווען עס וועט קימען צו אפשטימונג, וועלען אויך די אידען האבען זייער שטעלונג צו דיעזער פראגע, ווייל די קאנאדער אידען זענען ענג צוזאמענגע־בונדען מיט די אינטערעסען פון גאנצען לאנד.

עס איז מעהר ווי זיכער, אז די אינטערעסען וועלכע זענען פאר־אינטערעסירט אין ליקער - האנדעל, ווי די, וועלכע זענען געגען דעם, וועלען אנפיהרען א לעכעדיגען „קעמפיין" פאר זייערע מיינונגען און אינ־טרעסען. אין זיכער וועט אויך דער אידישער וועהלער דא האבען צו זאגען זיין וואָרט.

וועט טראנטא איינצאהלען פאר דער דעלעגאציע?

טראץ דער גרויסער באגייסטערונג, וועלכע הערשט צווישען די היגע אידען פאר דעם קאנגרעס, האט די אידישע טראנטא דערווייל נאך נים געשאפען די נויטיגע סומע געלט, וואס דער היגער דיסטריקט דארף איינצאהלען צו די קאנגרעס - הוצאות.

פון די 2,800 דאלאר, וואס טראנטא דארף איינצאהלען איז קיין העלפט דערווייל נאך נים געשאפען געווארען. אין אויב דאס וועט נים געשאפען ווערען אין פארלויף פון די קומענדע דריי טעג, דאן וועט די טראנטאער דעלעגאציע מעגען רוהיג בלייבען אין דערהיים.

די טראנטאער אידען האבען זיך שטענדיג איסגעצייכענט ביי אלע געלט - ביישטייערונגען. נאר בנוגע דעם קאנגרעס שטעלען זיי זיך צ׳פריע־דען מיט דעם וויניגסטען, און וועט דיעזע באציהונג נים געענדערט ווערען, וועט עס קיין קרעדיט נים זיין.

העלפט אלע שאפען די טראנטאער „קוואטא" פאר׳ן קאנגרעס.

די שוידערליכע פאגראם מעשים פון בוענאס איירעס

א בעשרייבונג פון דעם בלבול פאגראם אויף די אידען פון ארגענטינא, ווי דאס איז ערשיענען אין דער הארטיגער אידישער צייטונג.

אויך די זיך אמעריקאנישע רעפובליק ארגענטינא האט אריינגעשריבען א טרויעריג, א טראגיש קאפיטעל אין אונזער געשיכטע, מיט בלוט און טרעהרען האט זי עס אריינגעשריבען און מיט אזא האסס, און אויף אזא אופן, אז אלטע לענ־דער, וואס קענען שוין נוט די תורה פון אידען פרעסערען, וואס האבען שוין יאהרען הונדערטערלייגע ווערפאהרענהייט אין דער פאגראם מלאכה און לאנגאטענ־דיגע פראקטיק אין אנטיסעמיטישע הע־צערייען — מעגען זיך כ׳לעבען, לערנען ביי די „ראדיקאלען" פון ארגענטינא ווי אזוי צו מאכען א פאגראם אויף אידען, די אלטע רוסישע וזשאנדארמעריע און פאליציי אמט מיט איהרע הונדערטער קוזנסט שטיק געגען די „ווידעס" מיט איהרע טויזענדער בלבולים געגען די „ווי ידעס אין קראקאלע" — מעגען הייב צו לערנען ביי די ארגענטינער. אייז־ניקלאך און אהרייטיקלאך פון דער איצ־טיגער „בעל תשובה׳ציצע" דער אלטער שפאטען, די קענטניש פון פייניגונג אידען פון מיטשען אידען אהן אונטערשיער פון עלטער, געשלעכט, טאנד אדער געזעל־שאפטליכע פאזיציע.

די אלטע צארישע רוסלאנד, די איצטיגע ראפובליקע פוילישע פאגראמען אויף אידען, די מיטעלאלטערליכע פאגראמען אויף אידען אין בעהמען און אין די קלייגע דייטשע און עסטרייכישע פירשטענטומס — וואס פאר א ווערדע האבען זיי אין פאהרלייך מיט דעם וואס פון מיטשען אידען דא איבערהעלעבט פון דעם 10-טען ביז 16-טען יאנואר! דארט זיי־נען געווען פאגראמען ברוטאלע, עקעל־האפטע. דארט האט מען אידיש האב אין גוטס געראבערט, דארט האט דער המון פראסט געשענדעט, דארט האט דער המון פראסט און אייגפאך אהן חכמה נעממיט׳ס אי־דען דערפאר וואס זיי זיינען אידען.

דא איז געווען א פאליטיש ארגא־ניזירטער, פאליציאיש דורכגעפיהרטער פאגראם אויף אונז, דערפאר וואס מיר זיינען „רוסאס", דערפאר הייסט עס וואס מיר האבען טעהאם דאס גליק אדער אומגליק נים צו געבוירען ווערען אין דער ראדיקאליש־אינדראגאישער ארגענטינא ווארום פאקטיש האבען דא געליטען די עקעלהאפטע אומגעלומפערטסטע ערני־דריגונגען, אויך אידען, וואס זיינען אין רוסלאנד נים געבוירען געווארען.

א נייע בלעטער האט ארגענטינא ארייגגעשריבען און מאנטעוידעא פאר־פעסטיגט מיט אויהר מאסקוסימאליסטישען בלבול אין דעם לאנגען אונגעדליכען, רעטיקאלען פאגראם־קאפיטעל פון אונ־זער געשיכטע.

מאסקוסימאליסטען זיינען מיר אלע, אהן אינטערשיעד! ארים צו רייך, אלט צו יונג, ציוניסטען און סאציאליסטען, פארטעיטשרייטענע, צוריקגעשטאנענע, קרע מער און סוהרים, צו ארבייטער, סטר־דענטען, צו בעלי מלאכות — אלע, אלע זיינען מיר דער געפערהליכסטער עלע־מענט צווישען די פעלקער, דער צעשטע־רער־סטער באציל פון דער מאדערנער גע־זעלשאפט — און דארום איז אונזער בלוט הפקר, אינזערע טרערען זיינען נים נעזעהען, דארום מוז יעדער ראדי־קאל, יעדער שופט און לומפ הוזק מאכען אויבער אינזערע זקנים און פיינינען אין די „קאלאבאסעס" און קאזאמעטען פון די אפליציאישע דעפארטאמענטען אונ־זערע יונגע לייט אין אלטע, גרויז גרויז טאטעס און זיידעס, מיט אזוינע עניים קשים, מיט אזוינע יסורים וועלכע קענען פארגלייכט ווערען נאר מיט אינקוויזי־טאריש־אישע מיטלען פון ארגענטינאס „מאר־דע פאטריא", פון וועלכען זיי זיינען פיליכט צו אויהר בירושה געקומען!...

צו האט אויהר דען א בעגריף, ווי אזוי מען האט אונזערע אלטע און יונגע לייט געפייניגט אין די קאמיסאריעס און אין דעם קעמפ אין דער אינטערנאציאנאלער דעפארטמענט?

הערט און שטייט!

זאל דאס בלוט פון דער וועלט פארגלי־ווערט ווערען, און זאלען אלע ווייסען, זאל די גאנצע וועלט ווייסען, די גאנצע אידישע וועלט ווייסען און שטיינען, קע־רען אין דערביי מיט די פויסטען פאר־קרעמפטען און א פלוך מיט עקעל און א שפיי — שיקען ארגענטינא פון אלע זייד־טען פון דער וועלט.

מיר׳ן נים פארבארגען אונזער גאנצען אומגליק, אונזער גאנצען וועהטאג וועל־לען מיר פאר דער וועלט אויסדערצעהל־לען און אויב עס איז נאך פאראן א גע־וויסען ערגעץ וואו — זאל ער שרייען אין אויב עס איז פאראן נאך א הארץ אין דער וועלט — זאל עס אויפציטערען; אור אויב עס איז נאך ערגעץ וואו פאראן אזא שטארקער, אזא מעכטיגער פראטעסט וואס קען צווינגען די גאנצע וועלט זיך צוהערען צו זיין הונערען — זאל ער אר סגעזאגט ווערען, און זאל זיך קישי־נעוו שעהמען, אז אמעל די אויגען פאר חרפה אראפלאזען.

זאלען ביאליסטאק און סעדלעץ רויס ווערען פאר שאנדע, די „הייראמאקעס" די אויגען פאר בזיון כאפען די מאנטס זאלען זיי אויסדעקען, אונזער צער מיט ווערטער.

אראפלאזען און די קדושים פון נעמיראוו זאלען אז זיי זיינען גאר נים געפייניגט געווארען. די אלע זיינען א קינדער שפיעל אין פארגלייך מיט דעם וואס עס האט זיך אפגעטהאן אין די גאסען. לאווא־ישע, בערמעכא, אנטשארעגא, עקאטעריי־נאסלאוו גורסט און נאך און נאך. נאריש קייטען זיינען אלע פאגראמען אין פאר־גלייך מיט דעם, וואס מען האט געטהאן מיט אלע אידען אין דער 7-טער 9-טער קאמיסאריע און אין צענטראלען פאליי־ציי דעפארטמענט.

רייטער האבען אלטע אידען נאקעטע געשלעפט איבער די גאסען פון בוענאס איירעס, פאר די בערד געשלעפט, פאר די קייז גרויע בערד, און ווען זיי האבען נים געקענט לויפען אזוי שנעל ווי די פערד, האבען זיך זיי זייערע לייבער איבער די שטיינער פון גאס געריבען און איבער זייער קערפער און לייב האט אהן און אייסהער געשמיסען די שווערד און בייטש פון רייטער, און א סליאד פון בלוט, פון אידיש בלוט האט איבער די בוענאס איי־רעסער גאסען זיך געגאסען.

פלייצע צו פלייצע, אקסעל צו אק־סעל, האט מען מיסט וועגען ווי הערינג זיי געפאקט, מיט הויכע לייבער און קעפ איבער די גאסען זיי געפיהרט אנ־טער הער ברענענדער זון. איינינע האבען מארד׳ן אנצינדיג בעהומען.

און די זון האט זיך נים געשעמט; האט נים פערשטעלט איהרע גליהענדע ברענענדע שטראהלען מיט א וואלהען־טאך און האט די אויגען דער גאנצער וועלט ווערט ווישטאבען. אויף צו הכעיס גע־שעהן אט מיט א איבערפלוס פון שיין אין ליכט פון היץ און בראנד.

ווי ווילדע כיזשיבזוישיקעס האט די ווייס ברויע, אבער אין דער ווייקליכקייט שווארצער פון דעם מיט, פעך שווארצער פון דעם טייוועל אין נידריגער פון דעם אפגרונד — לומפען ראדיקאלישע גיזאנטריע, אין די אידישע וואוינונגען זיך געריסען, מעבעל געבראכען, קינדער געשלאגען, פון ביכער און שטוב זאר־כען שייטער הויפענס געמאכט — אלא די אויטא דע פעס פון זייערע גלאנצלייכע אור עלטערען פון גראנאדא, טעלעדא, סעוויי־ליא און מאדריד — אפילו קיין הלל, קיין שיר המעלות, קיין דע פראפונדים, קיין רעקוויים, האט דערביי נים געפעהלט.

דעם ארגענטינער היכון האט מען דער־ביי געזונגען, דעם היכון פון פרייהייט, פון קייטען צעבראכענע, פון יא פאלק וואס „הערטויבט זיך", און „עס לעבע ארגי־נטאדשען" האט מען געהילכט און גוטס פייער אין וועלכען אידיש האב און גוטס האט געברענט, אידיש שוויים און טרעה־רען האט געזאגט — האט מען ווי די אמאליגע ווילדע אינדיאנער, אויף זייערע אלט עלטערען פון פאטער צד — א ווילד־דען טאנץ געטאנצט.

לומפען!

און וואס ווייטער אלץ שטארקער:

אין צענטראל דעפארטמענט פון פאליי־ציי האט מען געשלאגען, לאנגזאם גע־שלאגען, מעטאדיש געפייניגט, די כחות זאלען נים אויסגעהן, אין שטארקער, לענגער, אונגעדליכער זאלען די יסורים זיין, פופציג מענשען, אויס מידקייט פון שלאגען, האבען זיך אויף יעדען אי־דען איבערגעביטען, אין די עזקעסר־ציע איז פארטגעזעצט געווארען פון אין דער פריה ביז נאכמיטאג ביז אוועגד, פון אוועגד ביז דער דריטער אשמורה.

און די מאכים האבען שירה געזונ־גען אונטער דעם אקאמפאניימענט פון די קלעפ צים רבונו של עולם, וואס האט אזא וואוילע וועלט בעשאפען, אזא טייערע וועלט, און וואס האט אונז, זיין לייבען פאלק „ריסאס" אויסערוואהלט, אלע זיינע פייגען אין אונז געשיקט, אלע ענגיס פאר אונז פארבערייטעט, קיין איינעם אפילו אויף א רשואה, פאר די פעלקער נים געלאזט, זיי זאלען אויך דעם זעלבען טעם פארגיסען, ווי מיר, זי זאלען אויף „שחיטו" מאכען איבער אזוינס ווי מיר.

— רבונו של עולם, פארוואס פאר־זוכען זיי נים, כאטש איין מאל דאס, וואס מיר.

מיט שווערבלאך האט מען די קניה ביי די ארעסטירטע אידען געברענט, מיט שפילקעס און ווייסען פלייש, אין לעבע־דיגע וואונדען, אין סיניאטעס זיי גע־שטאכען — זיי זאלען זיך מודה זיין אויף זינד וואס זיי זיינען נים בעגאנגען — זיי זאלען דערצעהלען — האט מען געפאר־דערט — ווי אזוי זיי האבען די אויסגע־טראכטע רעזולטאטען, די קיינמאל נים געפלאנטע באלשעוויסטישע איבערקעה־רעניש ארגאניזירט. אמוניציע זאלען זיי ארויסגעבען, וואס זיי האבען קיינמאל איז חלום נים געזעהען. פלעגער פון פער־זיי אויסדעקען, אונזער בלוט זאלען

מיגראנטען שטראם האט אויך די איהען אהין פארשלעפט. ווי אלט דער אידי־שער יישוב אין ווייניפעג איז שווער צו זאגען. עס זיינען דא פאראן אלטע א־רישע תושבים וועלכע געדענקען נאך די ציינטען וועגן ווייניפעג אין געפון א קליי־ער־פעל. דעמאלט איז אין ווייניפעג — אדער אין דעם אלטען פארט גערי — גע־וועזן נים פעגנג אידען, אפילו פאר א מזומן. אין 1916 געפינען מיר אין ווייניפעג שוין נאהענג דרייצעהן טויזענד אידען, נעמליך 6646 מענער אין 6827 פרויען. דער גרעסטער טייל פון אט דער געמיינדע — הנם די אידען וואוינען אין אלע טיילען פון ווייניפעג — וואוינען אין נאהד ווייניפעג וואו עס לעבען 5969 פרייען „אדער׳ מעהר. ווי אבציג פראצענט פון דעם ווייניפעגער אידענטום אין גאנצע זעכציג פראצענט פונ׳ם גאנ־צען מערב קענעדער אידענטום. ווי אין יערען איינעם פון די אידישע צענטרען, האט אויך ווייניפעג איהר געגענד וואו די „פני וואוינען". אין ווייניפעג איז דער ענענד בעפאנגען אונטער דעם נאמען „פאוס סייד". און די פאוס סיידער אידען, די „ענגליש שפרעכענדע" (די ענגזענסיפיקאט זיינען גראד אם פראין) האבען אפט געוואלט שפיהען די ראגע פון די „יהודים", נאר ווייטער פון דער אידישער נאם איז עס נים אויעע. און אפילו דארטען האט עס געבראכט צו מיספערשטענדנישען. ווען מען נעהמט אין אכט אז נים אריינרעכענענדיג די יעקס הונדערט און פערצעהן אידען און 577 אידישע פרויען וועלכע. וואוינען אין צענטער ווייניפעג, איז אין פאוס ווייניפעג פאראן בלויז דריי הונדערט און 12 פרויען פון וועלכע נים אלע זיינען ענגער־ענס פון אידישען גלייבען. און זיינען מיסטענס פיטש׳ע אחינו בני ישראל אנשי איישישאק, און דערצו נאך. ווען מען ווייסט אז אין ווייניפעג וזענען פאראן 4188 קענעדער געבארענע אידען וועלכע קענען רעדען ענגליש און וועלכע וואוינען מיסטענס מאקו אויף דער נאהד ענד, איז נים צו באוואונדערען וואס די נאהד ענד גלייכט אז זאהלען טיט אויהרע אייגענע בוחות. אין דעצעלירט ענגען מזמרת וואונט.

לוט איהר צאהל און נפשות. און מיט דער גרוים פון אויהרע קהלות האט שוין קערד הענערער אידענטום זיך דער־שלאגען צו דער מהרנה אז מען זאל זיך מיט איהם טוט רעבענען ווי מיט א צווייט־גיער ערשיינונג. עס איז אמת אז דער ישוב איז נאך יונג הוי. הארט נאך אין ווארהייט. ער האט שוין אבער אין זיך אלע געוואנטע סמנים פון א פיעל פאר־שפרעכענדען. ווארטסענדען יעדען. ברי־ספה יעדע מיט דער צייט וויל אין דער האט אויך ווייניפעג איהר געגענד וואו די „פני וואוינען". אין ווייניפעג איז דער ענענד בעפאנגען אונטער דעם נאמען „פאוס סייד". און די פאוס סיידער אידען, די „ענגליש שפרעכענדע" (די ענגזענסיפיקאט זיינען גראד אם פראין) האבען אפט געוואלט שפיהען די ראגע פון די „יהודים", נאר ווייטער פון דער אידישער נאם איז עס נים אויעע. און אפילו דארטען האט עס געבראכט צו מיספערשטענדנישען. ווען מען נעהמט אין אכט אז נים אריינרעכענענדיג די יעקס הונדערט און פערצעהן אידען וועלכע זאל מאר־דיגען אויהר בלויז בנוגע אינגעריכע אין אויסעריכע אידישע צייט אין דער באנגע פראגען. (דאס אידישע וואָרט).

די אידישע באפעלקערונג פון מערב קענעדע

פון מ. סמילער.

די לעצטע פאר צעהנדליג יאהר האט זיך אין מערב קענעדע ענטוויקעלט א גרוי־סער אידישער ווישוב, וועלכער האט באוויי־זען דורך וואס אן טהאט אז מען דארף זיך מיט איהם רעכענען. כמעט אונבע־מערקט האבען זיך געגרינדעט און אויס־געפונדשוועט בכבוד׳יגע אידישע קהלות, עס זיינען אויסגעשוואקסען באדייטענדע אידישע צענטערען אין אזעלכע שטעדט ווי עדמאנטאן, קאלגארי, סאסקאטון, רע־דזשיינא א. ז. וו. שוין נים רעדענדיג וועגען ווייניפעג, די עלטסטע און גרעסטע אידישע קהלה מערב פון טאראנטא. עס איז איינענטליך נימא קיין איין־איי־ציג ווינקעל אין מערב קענעדע וואו מען זאל נים טרעפען א פאר אידען. אויב עס איז נים דער איינענטימער פון דעם איינ־ציגען סטאר, איז עס א סוחר בחמות אדער גאר א פעהל קויפער וועלכער איז דער הויפט פרנסה — גרייס־געווען זיך אויעקלאזען אפילו צום ים הקרח.

א געגייעס באנריף וועגען דעם מערב־קענעדער אידענטום איז זיך געווען זעהר שווער צו שאפען. נים נאר האט אויס־געפעלט די מינדסטע ידיעה וועגען דעם באראקטער און געבוי פון דעם אידישען ישוב אין די פראווינצען פון מאניטאבא, סאסקאטשעוואן און אלבערטא, נאר עס איז אפילו נים געווען בעקאנט אידען אין אלגעמיין פאראן אין די אויבערדערמאהנטע פראווינצען, און זאל עס נים זיין לנגאי די ווייניפעגער אי־דען — אפילו די ראזוגע, אלטע לפי ערך, פחדה האט אליין נים געוואוסט וואו זי האטען אין דער וועלט.

עס איז דאריבער יעהר אנגענעהם זיך באהאנען נעהענטער מיט אונזערע מערב קענעדער אידען דורך דעם באריכט וועל־כער איז נים לאנג צוריק ערשיענען און וועלכער ענטהאלט העכסט אינטערעסאנ־טע פארטען אין דער וועלט זיינען מיטגעטהיילט געווארען פון אויס־געבראכט געווארען דורך דער אלגע־מייער פאקטסצעהלונג. וואס די קענע־

דער רעגיערונג, האט חורב געפיהרט אין 1911 אין די אויבענדערמאהנטע דריי פרוינצען.

יעצט צעגזוס האט געזוכט אויסצו־געפינען נים נאר וויפיעל איינוואהנער עס זיינען פאראן, נאר אויך וואסערע מעגשען זיי זיינען, וועלכע בילדונג זיי האבען און וואס זייער מוטער שפראך אין דעריג־יאן. זעלבסט פערשטענדליך אז די אידען זיינען נים אויסגעלאזען געווארען, און מיר האבען איצטער די ערשטע מעג־ליכקייט צו אריינבליקען טיעפער אינ׳ם תוכן און בנין פון אונזער ארטיגען אידענ־טום.

דער אויבענדערמאהנטער באריכט נים אן די צאהל אידען אין מאניטאבא, סאסקעטשעוואן און אלבערטא אין 1911 אלס 22381 נפשות, אדער איינס מיט א פערטעל פראצענט פון דער אלגעמיינער באפעלקערונג. מערה ווי א העלפט פון דער צאהל געפינט זיך אין ווייניפעג, וואו עס וואהנען א קומא לו פון 13473 אידען און וועלכע שטעלען מיט זיך פאר אכט פראצענט פון דער גאנצער באפעל־קערונג פון דער שטאדט. לויט די פראווינ־צען פון דער שטאדט, לויט די פראווינ־צען פון דער דאזיגער קענעדע, אין דער יעקס הונדערט און פערצעהן אידען, און 577 אידישע פרויען וועלכע. וואוינען אין צענטער ווייניפעג, איז אין פאוס ווייניפעג פאראן בלויז דריי הונדערט און 12 פרויען פון וועלכע נים אלע זיינען ענגער־ענס פון אידישען גלייבען. און זיינען מיסטענס פיטש׳ע אחינו בני ישראל אנשי איישישאק, און דערצו נאך. ווען מען ווייסט אז אין ווייניפעג וזענען פאראן 4188 קענעדער געבארענע אידען, וועלכע קענען רעדען ענגליש און וועלכע וואוינען מיסטענס מאקו אויף דער נאהד ענד, איז נים צו באוואונדערען וואס די נאהד ענד גלייכט אז זאהלען טיט אויהרע אייגענע בוחות. אין דעצעלירט ענגען מזמרת וואונט.

לוט איהר צאהל און נפשות. און מיט דער גרוים פון איהרע קהלות האט שוין קערד הענערער אידענטום זיך דער־שלאגען צו דער מהרנה אז מען זאל זיך מיט איהם טוט רעבענען ווי מיט א צייט־גיער ערשיינונג. עס איז אמת אז דער ישוב איז נאך יונג הוי. הארט נאך אין ווארהייט. ער האט שוין אבער אין זיך אלע געוואנטע סמנים פון א פיעל פאר־שפרעכענדען. ווארטסענדען יעדען.

ספה יעדע מיט דער צייט וויל אין דער האט אויך ווייניפעג איהר געגענד וואו די „פני וואוינען". אין ווייניפעג איז דער ענענד בעפאנגען אונטער דעם נאמען „פאוס סייד". און די פאוס סיידער אידען, די „ענגליש שפרעכענדע" (די ענגזענסיפיקאט זיינען גראד אם פראין) האבען אפט געוואלט שפיהען די ראגע פון די „יהודים", נאר ווייטער פון דער אידישער נאם איז עס נים אויעע. און אפילו דארטען האט עס געבראכט צו מיספערשטענדנישען. ווען מען נעהמט אין אכט אז נים אריינרעכענענדיג די